

ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΤΗΣ Ο.Λ.Μ.Ε.

CENTRE FOR RESEARCH AND DOCUMENTATION OF OLME

<http://kemete.sch.gr/>

Πρόταση του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. προς το Δ.Σ. της Ο.Λ.Μ.Ε.

Τεκμηρίωση των θέσεων της ΟΛΜΕ με αφορμή τις εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων για το «Νέο Λύκειο»

Το Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ., με συνεδριάσεις του που ξεκίνησαν από το τέλος Σεπτεμβρίου 2017, ασχολήθηκε εις βάθος με τις εξαγγελίες του Υπουργείου που αφορούν το «Νέο Λύκειο» και τις επιπτώσεις που θα έχει η εφαρμογή τους σε καθηγητές/τριες και μαθητές/τριες.

Η ομάδα εργασίας αποτελείτο από τα μέλη του Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. για το σχολικό έτος 2017 – 2018. Το Δ.Σ. του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. ενέκρινε το κείμενο ομόφωνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ανδρινόπουλος Γεώργιος (ΠΕ19)

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αθανασακοπούλου Αγγελική (ΠΕ02)

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Πρωτονοταρίου Άννα (ΠΕ02)

ΤΑΜΙΑΣ: Κανελλόπουλος Σπυρίδων (ΠΕ03)

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ: Αναγνώστη Βίκυ (ΠΕ04)

ΕΦΟΡΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ: Πέττας Αντώνης (ΠΕ03)

ΜΕΛΟΣ: Ζαφείρης Ανδρέας (ΠΕ08)

ΜΕΛΟΣ: Παπαχατζής Ηλίας (ΠΕ02)

ΜΕΛΟΣ: Χατζηνικολής Ζάχος (ΠΕ12.04)

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΚΤΙΜΑΤΑΙ ΟΤΙ ΘΑ ΕΧΕΙ Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΕΞΑΓΓΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΓΕΛ	3
ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ	4
Η «ΜΑΓΙΚΗ ΛΥΣΗ» ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ	6
Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	6
ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΒΑΘΜΟΘΗΡΙΑ	7
ΠΡΟΩΡΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ	8
ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΝΕΟ ΛΥΚΕΙΟ	
Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΑΤΟΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΩΡΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ή ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ;	8
Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ή ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΣ ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ;	10
ΑΥΞΗΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ	11
«ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ» ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ	11
ΑΤΟΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	13
ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ	14
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	15
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ –Σύγκριση Ωρολογίου Προγράμματος Β΄ Λυκείου 2005, 2010 με προτεινόμενο Ω.Π.	17
B) ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΝΕΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ	18
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΝΕΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	19
α) Συγχώνευση ή και κατάργηση ειδικοτήτων	19
β) Αύξηση πλεοναζόντων – Υποχρεωτικές μετακινήσεις	19
γ) Δραστική μείωση χιλιάδων οργανικών θέσεων	20
δ) Συγχωνεύσεις και καταργήσεις Γενικών Λυκείων	20

A) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΚΤΙΜΑΤΑΙ ΟΤΙ ΘΑ ΕΧΕΙ Η ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΕΞΑΓΓΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΓΕΛ

Σύμφωνα με τις θέσεις της ΟΛΜΕ¹: «για μας η παιδεία είναι δικαίωμα όλων, όχι προνόμιο των λίγων, διεκδικούμε μια παιδεία, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, που θα παρέχει σε όλες και σε όλους τα μέσα και τα εφόδια (γνωστικά και μορφωτικά) για την πολύπλευρη κατανόηση του κοινωνικού γίνεσθαι και την κριτική και δημιουργική παρέμβασή τους σε αυτό. Μια παιδεία η οποία θα διαμορφώνει ενεργούς πολίτες, προσωπικότητες που θα συγκρούονται και θα αντιπαρατίθενται με ό,τι εμπορευματοποιεί και ευτελίζει τον άνθρωπο ως αξία. Θέλουμε μια παιδεία που θα καλλιεργεί τη συνειδητή συμμετοχή στα κοινά, το πνεύμα της συλλογικότητας, την αποδοχή της διαφορετικότητας, που θα συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου και συγκροτεί μία κουλτούρα καθημερινού πολιτισμού. Εμείς έχουμε ένα διαφορετικό όραμα για την εκπαίδευση και την κοινωνία, διεκδικούμε να διασφαλιστεί και να ενισχυθεί η δημόσια και δωρεάν παιδεία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς. Κεντρικός άξονας της μεταρρύθμισης που διεκδικούμε είναι μια ενιαία δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση ποιοτικά αναβαθμισμένη, που θα παρέχεται ως δημόσιο αγαθό σε όλους, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς που θα μετατρέπει τη διαφορά σε πλεονέκτημα και σε ευκαιρία για πολιτισμικό εμπλουτισμό και δημιουργία». Στο πλαίσιο αυτό «διεκδικούμε μεταξύ των άλλων :

- να στηριχθεί ουσιαστικά και αποφασιστικά η αναβάθμιση της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης
- να μην εφαρμοστούν οι πολιτικές της ΕΕ και του κεφαλαίου που προωθούν το πανεπιστήμιο και το σχολείο - επιχείρηση.

Πρωταρχικό στοιχείο της εκπαιδευτικής μας πρότασης είναι η ανάπτυξη του Ενιαίου Λυκείου με στόχους: **α)** την παροχή ουσιαστικών εφοδίων στους μαθητές μας για μια δημιουργική κοινωνική και επαγγελματική εξέλιξη των νέων, **β)** την ενιαιοποίηση των σχολικών επιλογών (γενικής και τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης) και την απομείωση του κατανομητικού ρόλου του σχολείου. Το Ενιαίο Λύκειο που προτείνουμε πρέπει να παρέχει στους μαθητές/μαθήτριες: **α)** ολοκληρωμένη γενική μόρφωση και προεπαγγελματικά εφόδια και δεξιότητες, με στόχο τη διαμόρφωση πολιτών που θα έχουν συνείδηση των σύγχρονων προβλημάτων και θα είναι καλά προετοιμασμένοι να ενεργούν αποτελεσματικά για την αντιμετώπισή τους, **β)** σύνολο επιλεγόμενων αντικειμένων, που στοχεύουν στην ικανοποίηση των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων των μαθητών/μαθητριών.» (ΟΛΜΕ,9/2/16)

Στην παρούσα περίοδο, θεωρούμε ότι είναι εξαιρετικά αναγκαία η ενίσχυση και αναβάθμιση της Τεχνικής Επαγγελματικής εκπαίδευσης, με διακριτό το ρόλο της ΤΕΕ ως μορφή τυπικής εκπαίδευσης ενταγμένης στο Υπουργείο Παιδείας. Ο κλάδος πρέπει να συνεχίσει να δίνει αυτή τη μάχη, καθώς σε καμία περίπτωση δεν μπορούμε να δεχτούμε ότι υπάρχουν σχολεία «*δύο ταχυτήτων*» ή μαθητές «*ενός κατώτερου Θεού*».

¹ Υπόμνημα ΟΛΜΕ για τον Εθνικό Διάλογο για την Παιδεία, 9/2 /2016

Διακηρυγμένη διαχρονική θέση της ΟΛΜΕ αποτελεί επιπλέον η θέση ότι το Λύκειο πρέπει να εξασφαλίζει την αυτονομία του στον μορφωτικό του χαρακτήρα και να μη συνδέεται με τις πανελλαδικές εξετάσεις και το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Η θέση αυτή αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η κριτική που ασκείται τόσο πάνω στη σημερινή δομή και το περιεχόμενο του Λυκείου, όσο και στις πρόσφατες εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας.

Παράλληλα οι αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος όπως αυτό εκφράζεται μέσα από το σημερινό Λύκειο σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην Ελληνική κοινωνία έχουν οδηγήσει στην απαξίωσή του στη συνείδηση των μαθητών και των γονέων τους.

Η σημερινή προβληματική κατάσταση που επικρατεί στη βαθμίδα αυτή είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων οι οποίοι έχουν να κάνουν τόσο με τις εκπαιδευτικές πολιτικές που ασκήθηκαν διαχρονικά από την μεταπολίτευση και μετά και αφορούν το περιεχόμενο και τον προσανατολισμό του Γενικού Λυκείου, όσο όμως και με τις γενικότερες πολιτικές που ασκήθηκαν τα τελευταία χρόνια της κρίσης. Η αναγκαιότητα παρεμβάσεων για τον επανακαθορισμό του ως μορφωτική βαθμίδα είναι δεδομένη και αποτελεί αίτημα του εκπαιδευτικού κλάδου .

Το ζητούμενο είναι ο προσανατολισμός των παρεμβάσεων αυτών, με δεδομένο ότι οι κυρίαρχες κατευθύνσεις του ΟΟΣΑ και της ΕΕ αλλά και οι εκπαιδευτικές πολιτικές που ασκούνται στη χώρα μας είναι σε αντίθεση με το εκπαιδευτικό όραμα της ΟΛΜΕ.

ΙΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Η ρητορική των «ίσων ευκαιριών» που χρησιμοποιείται συχνά, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Το μονολιθικό, ισοπεδωτικό και άκαμπτο ελληνικό σχολικό σύστημα, ζητάει από ένα ανομοιογενές μαθητικό σύνολο τις ίδιες επιδόσεις, χωρίς να λαμβάνει καμία ουσιαστική μέριμνα για την αντιστάθμιση των σοβαρών ελλείψεων, ιδιαίτερα των γλωσσικών, που καθλώνουν ένα μεγάλο αριθμό μαθητών/τριών, περιορίζοντας τις μορφωτικές τους δυνατότητες και θέτοντας φραγμό στην κοινωνική τους ανέλιξη. Η γενίκευση της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, συνοδεύτηκε με ανεπαρκή μέτρα για την κάλυψη των συγκεκριμένων αναγκών των μειονεκτούντων μαθητών. Ανεπαρκή ήταν και τα μέτρα για την ακώλυτη προαγωγή στις τάξεις του υποχρεωτικού σχολείου, εφόσον δεν συνοδεύτηκαν από κάποια συστηματική, ειδική φροντίδα για τους μαθητές που υστερούν. Έτσι ενώ αυξήθηκαν τα ποσοστά συμμετοχής στη στοιχειώδη εκπαίδευση, παράλληλα αυξήθηκε και ο λειτουργικός αναλφαβητισμός μεταξύ των αποφοίτων της, με αποτέλεσμα το πρόβλημα να μετατίθεται εκτός σχολείου στους μαθητές και στις οικογένειές τους, και να μειώνονται σε σημαντικό βαθμό οι πιθανότητες επιτυχούς ολοκλήρωσης της φοίτησης στις επόμενες βαθμίδες.

Τα παιδιά της ανώτερης και λιγότερο της μεσαίας τάξης έχουν το πλεονέκτημα ότι οι αξίες, οι αντιλήψεις και οι συμπεριφορές τους συμπίπτουν με αυτές, που προωθεί το εκπαιδευτικό σύστημα. Τα παιδιά της μεσαίας και της ανώτερης τάξης είναι πολύ πιο έμπειρα στο λεκτικό κώδικα και τον τρόπο

σκέψης του σχολείου, και επομένως πιο κοντά στη σχολική επιτυχία. Αυτό σύμφωνα με τον Bernstein, οδηγεί αυτά τα παιδιά στο να μαθαίνουν πολύ νωρίτερα τις δεξιότητες επικοινωνίας.

Με δεδομένο ότι η **σχολική αποτυχία και η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνδέονται άμεσα με τον παράγοντα «φτώχεια» της οικογένειας** σε ποσοστό που κυμαίνεται ακόμη και πάνω από 90%, μπορεί να κατανοήσει κανείς πιο εύκολα τη δεινή θέση στην οποία βρίσκεται σήμερα ένα μεγάλο μέρος των μαθητών/τριών, όταν σύμφωνα με την έκθεση της Eurostat για το 2017, στην Ελλάδα το 26,5% των παιδιών και εφήβων μέχρι 18 ετών, ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.²

Οι διαφοροποιημένοι τύποι Λυκείου οριστικοποιούν πολύ νωρίς το διαχωρισμό των μαθητών μετά το Γυμνάσιο³, καθώς με βάση τα κοινωνικά στερεότυπα πνευματικής – χειρωνακτικής εργασίας, και τη στοχευμένη προσπάθεια υποβάθμισης της ΤΕΕ τις τελευταίες δεκαετίες, αποτέλεσε επιλογή κυρίως παιδιών με χαμηλές σχολικές επιδόσεις και προσδοκίες. Το γεγονός ότι η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, παρά τα σχετικά χαμηλά ποσοστά στο Γυμνάσιο (4.23%) και στο ΓΕΛ (1,92%), εκτινάσσεται στο 11,02% στην ΤΕΕ, επιβεβαιώνει την ταξικότητα της σχολικής αποτυχίας⁴. Ταυτόχρονα, είναι γνωστό ότι η σχολική διαρροή είναι μεγαλύτερη από τους εθνικούς Μ.Ο. σε απομακρυσμένες νησιωτικές και ηπειρωτικές περιοχές και σε υποβαθμισμένα αστικά προάστια⁵. Ενισχυτικό των παραπάνω είναι μεταξύ άλλων και το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των απορριπτέων μαθητών στις προαγωγικές εξετάσεις της Α΄ και στις Πανελλαδικές εξετάσεις της Β΄ Λυκείου (N.2525/97, N.2640/98), σύμφωνα με την ΟΛΜΕ, «*προέρχονταν από ομάδες του πληθυσμού που υστερούν από κοινωνική και μορφωτική άποψη.*»⁶ Αντίστοιχα αποτελέσματα παρατηρήθηκαν και με την αυστηροποίηση του τρόπου προαγωγής από τάξη σε τάξη (N. 4186/13). Με τη χρήση για παράδειγμα της Τράπεζας Θεμάτων, ο αριθμός μετεξεταστέων αυξήθηκε από 4,2% το 2013 σε 23% αρχικά και, παρά τις εμβληματικές ρυθμίσεις του Υπουργείου, παρέμεινε στο 16% (περίπου 14.000 παιδιά).⁷

Σε ό,τι δε αφορά την **εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση**, παρόμοιες έρευνες έχουν αποδείξει την **ταξικότητα της πιθανότητας πρόσβασης σε αυτήν**⁸. Το υψηλό διακύβευμα της επιτυχίας στις εξετάσεις για μια θέση στα ΑΕΙ-ΤΕΙ καλλιέργησε για δεκαετίες την αντίληψη της «*αναποτελεσματικότητας*» του σχολείου και τη «*λύση*» της **προσφυγής στα φροντιστήρια -μια ενδογενή μορφή ιδιωτικοποίησης της δημόσιας εκπαίδευσης**. Μέσα από αυτήν τη στρέβλωση αλλοιώθηκε ο ρόλος του Λυκείου καθώς

² Εφημερίδα Των Συντακτών, 17-10-17

³ <http://kemeti.sch.gr/wp-content/uploads/2011/12/eis-1-omada-7-syn.pdf>

⁴ Παρατηρητήριο ΙΕΠ, 2017

⁵ Έρευνα ΠΙ, 2006

⁶ Εκτιμήσεις και προτάσεις της ΟΛΜΕ για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στη Β/βάθμια εκπ/ση, 13-12-99

⁷ Θέμη Κοτσιφάκη, Στο *ξεκίνημα μιας νέας σχολικής χρονιάς*, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (7/8/14)

⁸ Ι. Λαμπίρη-Δημάκη, 1983, - Μ. Δρεττάκη, 1979 κ. ά

φροντιστηριοποιήθηκαν τα χαρακτηριστικά του, αυξήθηκε ο ανταγωνισμός και γιγαντώθηκαν οι εκπαιδευτικές ανισότητες.⁹

Η «ΜΑΓΙΚΗ ΛΥΣΗ» ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

Παρά την οικονομική κρίση, που έχει κρατήσει χιλιάδες παιδιά «μακριά» από τα φροντιστήρια, εφόσον πολλοί γονείς δεν μπορούν ν' ανταποκριθούν πλέον στα έξοδα, το 2015 υπολογίζεται πως οι μαθητές όλων των τάξεων Λυκείου ζήτησαν εξωσχολική υποστήριξη σε ποσοστό 66%. (Σε χρόνια προ κρίσης το ποσοστό ξεπερνούσε το 80%).¹⁰ Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά που προέρχονται από φτωχότερα κοινωνικά στρώματα έχουν και λιγότερες πιθανότητες επιτυχίας στα ΑΕΙ. Όπως προκύπτει από την έρευνα, παρά την οξύτατη οικονομική κρίση, οι δαπάνες για την εκπαίδευση των παιδιών έχουν μειωθεί μόλις κατά 5,4% σε σχέση με το 2010, ενώ το ποσοστό αποτυχίας στις Πανελλήνιες Εξετάσεις βρίσκεται στο 12% μεταξύ των μαθητών που έχουν εξωσχολική στήριξη, τριπλασιάζεται όμως μεταξύ των μαθητών χωρίς εξωσχολική στήριξη, φθάνοντας στο 35%.¹¹

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Σύμφωνα με το ΠΔ **409/1994** «η αξιολόγηση ως εξατομικευμένη εκτίμηση της επίδοσης του μαθητή, δεν είναι αυτοσκοπός και σε καμιά περίπτωση δεν προσλαμβάνει χαρακτήρα ανταγωνιστικό ή επιλεκτικό». Πράγματι, η αξιολόγηση μπορεί να έχει παιδαγωγικό αντίκρυσμα, όταν δεν αποτελεί αυτοσκοπό της εκπαίδευσης αλλά μέσο ανατροφοδότησης. Στο ΠΔ **60/2006** αναφέρεται ότι: «Η αξιολόγηση οφείλει να συνδυάζει ποικίλες μορφές και τεχνικές για να επιτύχει αφενός έγκυρη, αξιόπιστη, αντικειμενική και αδιάβλητη αποτίμηση των γνώσεων, της κριτικής ικανότητας και των δεξιοτήτων των μαθητών και αφετέρου να συμβάλει στην αυτογνωσία και στην αντικειμενική πληροφόρησή τους για το επίπεδο μάθησης και τις ικανότητές τους. Παράλληλα, οφείλει να πληροφορεί τον εκπαιδευτικό για τα αποτελέσματα του έργου του και να ανατροφοδοτεί τη διδακτική πράξη, με στόχο τη συνεχή βελτίωση και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς της. Τέλος, υπηρετεί και την ενημέρωση των γονέων για την πρόοδο των μαθητών.»

Η πραγματικότητα βέβαια, είναι εντελώς διαφορετική από τα προαναφερθέντα ΠΔ, ιδιαίτερα για τη Λυκειακή βαθμίδα που παραμένει προσανατολισμένη προς τις τυποποιημένες παραδοσιακές γραπτές εξετάσεις και τη μετάβαση στην ανώτατη βαθμίδα εκπαίδευσης. Η αξιολόγηση του μαθητή λειτουργεί ως μηχανισμός κοινωνικής επιλογής, αποκλείοντας ή θέτοντας ανυπέβλητα εμπόδια για

⁹ <https://www.alfavita.gr/arhron/oi-exetaseis-tis-astikis-ekpaideysis-proothoyn-ti-mathisi-i-anaparagoyn-tin-taxikotita>

¹⁰ Εφημερίδα Καθημερινή, 6/4/14

¹¹ Εφημερίδα ΕΘΝΟΣ, 23/12/2015

την εξέλιξή τους στους μαθητές που προέρχονται από τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα ή από διαφοροποιημένα πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Ο κλάδος της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης μας έχει προσφέρει αρκετά ερευνητικά δεδομένα που πιστοποιούν την κοινωνική – επιλεκτική λειτουργία της εκπαιδευτικής αξιολόγησης¹². « Όσο πιο έντονος είναι ο ανταγωνιστικός χαρακτήρας του σχολείου και η συμμόρφωσή του στην κυρίαρχη ιδεολογία και κουλτούρα, δείκτης των οποίων είναι η συχνότητα των διαπιστωτικού χαρακτήρα εξετάσεων και κυρίως το περιεχόμενό τους, τόσο περισσότερο ευνοείται η διεύρυνση της κοινωνικής ανισότητας στο σχολείο¹³».

ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΒΑΘΜΟΘΗΡΙΑ

Οι βαθμολογικές κατηγοριοποιήσεις των μαθητών, οι οποίες δημιουργούνται με βάση την αξιολόγηση δεν είναι τόσο «ουδέτερες» και «αντικειμενικές» όσο φαίνονται. Εξάλλου η αξιολόγηση περιλαμβάνει τόσο τη βαθμολόγηση της επίδοσης του μαθητή όσο και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η προσπάθεια προσδιορισμού της σχέσης αποτελεσματικότητας της διδακτικής πράξης με τις συγκεκριμένες επιδόσεις αφορά και μεταβλητές, όπως η δυσκολία των προς εξέταση θεμάτων, τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος ή οι παθογένειές του, η αντανάκλαση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης στο εκπαιδευτικό σύστημα κλπ.

Σύμφωνα με την έρευνα «**students' well Being**” (2015) οι Έλληνες μαθητές/τριες φαίνεται να βιώνουν το άγχος των εξετάσεων σε υψηλότερο βαθμό από το Μ.Ο. των χωρών του ΟΟΣΑ, ενώ στην ίδια έρευνα αποτυπώνεται και σε υψηλότερη αναλογία από το Μ.Ο. η σχέση καλής επίδοσης στα μαθήματα με την αίσθηση ευτυχίας τους. Η απόκτηση καλού βαθμού συχνά γίνεται αυτοσκοπός για πολλούς μαθητές (Έρευνα ΕΚΚΕ, 2007: «το 59,3% των δασκάλων και καθηγητών θεωρούν ότι το σύστημα βαθμολόγησης καλλιεργεί την ψύχωση του καλού βαθμού»), με αποτέλεσμα μέσα στις σχολικές τάξεις να διαμορφώνονται ανταγωνιστικές σχέσεις και να διασαλεύεται το αναγκαίο για την παιδαγωγική διαδικασία κλίμα, όπως και οι ψυχοκοινωνιολογικές σχέσεις και δυναμικές, ιδιαίτερα μάλιστα όταν η βαθμολογία χρησιμοποιείται και σαν παιδαγωγικό όπλο, για να αντιμετωπιστούν προβλήματα πειθαρχίας. Στις αρνητικές αυτές συνέπειες έρχονται να προστεθούν τα συναισθήματα μειονεξίας¹⁴ που δημιουργεί ο μικρός βαθμός, το εγωκεντρικό πνεύμα που καλλιεργεί η συνεχής επίτευξη υψηλών επιδόσεων, το άγχος τέλος και η αγωνία για το αποτέλεσμα των εξετάσεων¹⁵ καταστάσεις των οποίων η επίδραση είναι ολέθρια για τη διαμορφούμενη εφηβική προσωπικότητα.

¹² Ε. Σιάνου-Κύργιου, 2005

¹³ Κασσωτάκης Μ. 1995

¹⁴ Νόβα – Καλτσούνη Χρ., Μπότσαρη – Μακρή Ευ., Τσιμπουκλή Α., *Θέματα Εφηβείας*, ΕΑΠ, 2002

¹⁵ Έρευνα Κάτσικα Χρ.- Καββαδία Γ. 2000

ΠΡΟΩΡΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ

Ο τύπος του αυριανού πολίτη και εργαζόμενου εξαρτάται από το περιεχόμενο και την ποιότητα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, που αποτελεί αναγκαία γέφυρα προς κάθε είδους μεταλυκειακή εκπαίδευση και προς την παραγωγή. Στο τέλος της ολοκλήρωσης της δωδεκαετούς φοίτησής του ο νέος άνθρωπος καλείται να πάρει αποφάσεις όχι μόνο για τον εαυτό του αλλά και για όλη την κοινωνία. Χρέος της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι να διασφαλίσει τους αναγκαίους παιδευτικούς όρους, ώστε οι μελλοντικοί πολίτες να είναι ικανοί να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της κοινωνίας σε όλους τους τομείς της.

Με τα σημερινά δεδομένα τα κομβικά χρονικά σημεία που οι μαθητές καλούνται να πάρουν συγκεκριμένες αποφάσεις για την πορεία τους μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι: στο τέλος της Γ' Γυμνασίου, στο τέλος της Α' Λυκείου και στο τέλος της Γ' Λυκείου. Η κρίσιμότερη ίσως περίοδος για τον προσανατολισμό ενός ατόμου προς μια επαγγελματική κατεύθυνση ή σταδιοδρομία, φαίνεται ότι είναι η εφηβεία και η πρώτη νεότητα, η περίοδος δηλαδή κατά την οποία καλούνται οι μαθητές Γυμνασίου και στη συνέχεια οι τελειόφοιτοι Λυκείου να πάρουν κρίσιμες και σημαντικές αποφάσεις για το μέλλον τους¹⁶.

Στην ηλικία όμως των 15 - 16 χρόνων η ψυχοσωματική ανάπτυξη του εφήβου δεν έχει ολοκληρωθεί, πράγμα που καθιστά επισφαλείς τις επιλογές οι οποίες θα καθορίσουν σε μεγάλο βαθμό τη μετέπειτα πορεία του ως πολίτη και εργαζόμενου στην κοινωνία.¹⁷

Λαμβάνοντας υπόψη όσα προαναφέρθηκαν, είναι προφανείς οι συνέπειες που θα έχει η εφαρμογή των εξαγγελιών του Υπουργού Παιδείας για το Γενικό Λύκειο. Πιο συγκεκριμένα:

ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΝΕΟ ΛΥΚΕΙΟ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ: ΑΤΟΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΩΡΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ή ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ;

Στο ήδη ισχύον πρόγραμμα του Λυκείου, η πρόωρη εξειδίκευση εμφανίζεται σε ένα βαθμό από τη Β' Λυκείου μέσω των ομάδων προσανατολισμού, ενώ στο προτεινόμενο σχέδιο όχι μόνο παραμένει αλλά επιτείνεται μέσω των πολλών επιλογών (*μαθήματα εμβάθυνσης*), ενώ ταυτόχρονα εκσφενδονίζονται μαθήματα γενικής παιδείας από υποχρεωτικά σε επιλεγόμενα, πράγμα που προσκρούει στη θέση της ΟΛΜΕ (*υπόμνημα 9/2/2016*) για παροχή ολοκληρωμένης γενικής μόρφωσης. Ο νέος αυτός σχεδιασμός -όπως άλλωστε και ο σημερινός- αναγκάζει τους μαθητές, στην ηλικία των 16 ετών να προβούν σε επιλογές ζωής.

Τα λεγόμενα «*επιλεγόμενα*» μαθήματα διδάσκονται σε τετράωρο, πράγμα που σημαίνει ότι ο μαθητής αποκτά ένα επιπλέον «*βάθος*» (ή και εύρος;) γνώσης σε εξειδικευμένα αντικείμενα της επιλογής του, σε

¹⁶ McWhirter, Rasheed & Crothers, 2000.

¹⁷ Το ΒΗΜΑ science, 9/8/2009

βάρος μιας πλουραλιστικής γενικής παιδείας που η Πολιτεία όφειλε να του παρέχει «με την έννοια ενός επαρκούς και συνεκτικού σώματος γνώσεων ώστε να έχει τη δυνατότητα ως σύγχρονος πολίτης να κατανοεί την πολυπλοκότητα των προβλημάτων του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος και να αντιμετωπίζει με θετικό τρόπο τις προκλήσεις του σήμερα θεμελιώνοντας την ανακαινιστική του δράση σε υγιείς κοινωνικές αξίες.»¹⁸

Συγκρίνοντας τα ωρολόγια προγράμματα της Β΄ Λυκείου, ενδεικτικά του 2005 και 2010 με το προτεινόμενο σήμερα Ω.Π., παρατηρούμε ότι τα υποχρεωτικά μαθήματα γενικής παιδείας από 13 και 8 αντίστοιχα, γίνονται 7, ενώ τα μαθήματα επιλογής από 14 μειώνονται σε 10 (βλέπε παράρτημα).

Είναι χαρακτηριστικό ότι προβλέπεται η μείωση σε 7 των 16 υποχρεωτικών για όλους μαθημάτων. Εάν η σύγκριση γίνει σε ώρες, οι 30 ώρες γενικής παιδείας του σημερινού ισχύοντος προγράμματος υποχωρούν σε 22. Στη θέση δε των 5 ωρών που σήμερα είναι αφιερωμένες στα μαθήματα των ομάδων προσανατολισμού, εμφανίζονται 12 ώρες μαθημάτων εμβάθυνσης.

Κατά το προτεινόμενο σχέδιο ο μαθητής φτιάχνει τελικά ένα ατομικό πρόγραμμα σπουδών. Το πρόγραμμα αυτό αποτελείται από 22 ώρες υποχρεωτικών μαθημάτων γενικής παιδείας και 12 ώρες μαθημάτων επιλογής.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα που έχει διαρρεύσει ως πρόταση του Υπουργείου Παιδείας για τη Β΄ Λυκείου από το επόμενο σχολικό έτος προβλέπονται:

- **υποχρεωτικό πρόγραμμα γενικής παιδείας Β΄ Λυκείου**

Γλώσσα 4 ώρες, Γεωμετρία - Στατιστική 4 ώρες, Σύγχρονος Κόσμος (Ιστορία) 4 ώρες, Ερευνητικά Προβλήματα Φυσικών Επιστημών 4 ώρες, Θρησκευτικά 2 ώρες, Φυσική Αγωγή 2 ώρες, Δημιουργικές Δραστηριότητες 2 ώρες.

- **μαθήματα εμβάθυνσης (4ωρα)**

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, Ιστορία, Εισαγωγή στη Φιλοσοφία-Ψυχολογία, Ξένη Γλώσσα, Έννοιες - Μέθοδοι και Ιστορία των Κοινωνικών Επιστημών, Μαθηματικά, Πληροφορική, μάθημα από ΕΠΑΛ, Φυσική, Χημεία/Βιολογία.

Ο μαθητής επιλέγει 3 μαθήματα από 10 προτεινόμενα.

Τα μαθήματα τα οποία καλείται να επιλέξει ο κάθε μαθητής είναι προφανές ότι δεν υπηρετούν την λογική να ανοίξουν διεξόδους και να καλύψουν τις ιδιαίτερες κλίσεις ή ενδιαφέροντα του κάθε μαθητή πατώντας πάνω στη στέρεα κοινή βάση της γενικής υποχρεωτικής για όλους παιδείας, αλλά τη λογική της εξειδίκευσης η οποία οικοδομείται σε βάρος της γενικής παιδείας.

Η παραπάνω στρέβλωση, εμπεριέχεται σε **δηλώσεις του Υπουργού Παιδείας, ο οποίος χαρακτηρίζει τη Β΄ Λυκείου ως «μεταβατική τάξη» αποδεχόμενος εμμέσως ότι ο καθολικός χαρακτήρας της γενικής παιδείας θα έχει -κατ' αυτόν- ολοκληρωθεί στην Α΄ Λυκείου. Το προτεινόμενο σύστημα προσομοιάζει**

¹⁸ Θέσεις και προτάσεις ΟΛΜΕ, 20/5/20011

σε αυτό το σημείο με την αντίστοιχη «πρόταση Λιάκου» (4 χρόνια υποχρεωτικό Γυμνάσιο + 2 χρόνια Λύκειο), η οποία έχει ήδη απορριφθεί από την ΟΛΜΕ (19/10/2016).

Είναι αξιοσημείωτο ότι απουσιάζουν εντελώς μαθήματα καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος, ενώ η φιλοσοφία και η ψυχολογία φαίνεται να συγχέονται, αν και θα μπορούσαν να σταθούν ως διακριτά μαθήματα.

Επιπλέον, οι αυθαίρετες ενοποιήσεις γνωστικών αντικειμένων που θα εξειδικεύονται και θα διδάσκονται ανάλογα με την επάρκεια εκπαιδευτικών με τις διαθέσιμες ειδικότητες που θα υπάρχουν, είναι διαδικασία που εξυπηρετεί τις μνημονιακές περικοπές προσωπικού και κόστους της εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα όμως θα λειτουργήσει και ως μια επιλεκτική διαδικασία που θα διαφοροποιεί τα αναλυτικά προγράμματα και τα σχολεία, κατηγοριοποιώντας τα.

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ: ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ή ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΣ ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ;

Στην τελευταία τάξη του σχεδιαζόμενου Λυκείου ο χαρακτήρας γίνεται καθαρά προπαρασκευαστικός, ακόμα και το ίδιο το Υπουργείο χαρακτηρίζει τη τάξη «προπαρασκευαστική είτε για τα ΑΕΙ είτε για την επαγγελματική ζωή μετά το Λύκειο».

Τα 15 μαθήματα που υπάρχουν σήμερα (9 υποχρεωτικά 15 ώρες , 5 προσανατολισμού 15 ώρες, και 1 επιλογής 2 ώρες) αντικαθίστανται από 7 μαθήματα (3 υποχρεωτικά και 4 επιλογής).

Είναι προφανές ότι η Γ' Λυκείου μετατρέπεται σε τάξη φροντιστηρίου συνδεδεμένη άμεσα με την εισαγωγή στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, απομακρύνοντας ακόμα περισσότερο τη δομή και το περιεχόμενο του τριετούς Λυκείου από τις διεκδικήσεις και τις θέσεις του εκπαιδευτικού κινήματος, το οποίο πάλευε και παλεύει για τη καθιέρωση του Λυκείου ως «αυτόνομη μορφωτική βαθμίδα» μέχρι την επίτευξη του στόχου ενός Λυκείου θεωρίας και πράξης.

Τα μαθήματα που σχετίζονται με την πρόσβαση μετατρέπονται σε εξάωρα , φτιάχνεται έτσι και σ' αυτή την τάξη ένα ιδιότυπο «ατομικό πρόγραμμα» για κάθε μαθητή, μεγάλης εξειδίκευσης, που αποκλειστικό στόχο έχει την προετοιμασία του για τις απαιτήσεις των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων και όχι την ολοκλήρωση της αναγκαίας ολόπλευρης μόρφωσης και παιδείας που πρέπει να έχει ο μελλοντικός πολίτης.

Ταυτόχρονα, σύμφωνα με την πρόταση, οι μαθητές οι οποίοι δεν θα «επιλέξουν» να συνεχίσουν τις σπουδές τους στα ΑΕΙ, θα έχουν «τη δυνατότητα να φτιάξουν το δικό τους ατομικό πρόγραμμα, επιλέγοντας μαθήματα που θα τους προετοιμάσουν για την επαγγελματική ζωή». Είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν αυτοί οι μαθητές επιλέγοντας εξάωρα μαθήματα εμβάθυνσης, θα μπορούν να κατοχυρώσουν εφόδια για μετά την αποφοίτησή τους, ή αν αντίθετα τα προφανώς αυξημένες δυσκολίας μαθήματα θα οδηγήσουν πολλούς από αυτούς στην εγκατάλειψη του Γενικού Λυκείου και σε αναγκαστική στροφή τους σε αναζήτηση άλλων λύσεων, καθιστώντας το Λύκειο βαθμίδα «για λίγους και εκλεκτούς», και αυξάνοντας την ταξικότητα του.

ΑΥΞΗΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Στις αρχικές εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας προβλέπονταν εκτός από τις Πανελλήνιες και τις υπάρχουσες ήδη ενδοσχολικές εξετάσεις στο τέλος της Γ' Λυκείου, εξετάσεις και στα μέσα της χρονιάς (Ιανουάριο), τα θέματα και η αξιολόγηση των οποίων θα καθορίζονταν από εξωτερικούς παράγοντες. Παρά το ότι, μετά την καθολική αντίδραση που υπήρξε, το Υπουργείο φαίνεται να έκανε πίσω, το εκπαιδευτικό κίνημα παραμένει σε επιφυλακή ώστε να αποτραπεί ένα τέτοιο ενδεχόμενο, για τους παρακάτω λόγους:

Με τις επιπλέον εξετάσεις του Ιανουαρίου, εκτός από τα παραπάνω προβλήματα, εκτιμάμε ότι:

- Θα αποδομηθεί περισσότερο ο μορφωτικός – παιδαγωγικός ρόλος του σχολείου. Η τυποποίηση των γνώσεων και επιδόσεων του μαθητή, και η αποστήθιση, θα περιορίσουν την κριτική και ενεργητική μάθηση.
- Ο εξετασιοκεντρικός χαρακτήρας του Λυκείου με τις αλληπάλληλες αξιολογήσεις θα περιθωριοποιήσει κάθε άλλη δημιουργική παιδαγωγική διαδικασία και θα διογκώσει την εξωσχολική - φροντιστηριακή δραστηριότητα.
- Θα αναγκαστούν να στραφούν στην παραπαιδεία ακόμη περισσότεροι μαθητές/τριες, οι οποίοι προσδοκώντας σε μια «δεύτερη ευκαιρία» που θα διευκολύνει την είσοδό τους στη Γ/βάθμια εκπαίδευση, θα αναγκαστούν να επιλέξουν τις εξετάσεις του Ιανουαρίου,.
- Θα εντατικοποιηθεί η εργασία των εκπαιδευτικών, ενώ ταυτόχρονα θα διαταραχθεί η ομαλή λειτουργία του σχολείου, εφόσον οι περισσότεροι από αυτούς διδάσκουν και σε άλλες τάξεις εκτός της Γ' ενώ μετακινούνται και σε περισσότερα από δύο σχολεία

Η δυνατότητα προαιρετικής επιλογής των εξετάσεων του Ιανουαρίου που είχε επικαλεστεί κάποια στιγμή ο Υπουργός, κινείται σε αντιπαιδαγωγική λογική, γιατί πέραν του άγχους και της διλημματικής επιλογής για τους μαθητές/τριες, θα επιφέρει ανασφάλεια σε όσους δεν θα «επιλέξουν» να συμμετάσχουν, βαθαινοντας τις εκπαιδευτικές ανισότητες με την περαιτέρω κατηγοριοποίησή τους και τη νομιμοποίηση σπουδών διαφορετικών ταχυτήτων.

«ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ» ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

Η αύξηση των ωρών διδασκαλίας σε ελάχιστα μαθήματα προκειμένου να υπάρξει «εμβάθυνση» και «να περιοριστεί η ανάγκη προσφυγής σε φροντιστήρια» σύμφωνα με το Υπουργείο, εκτιμάμε ότι θα λειτουργήσει με εντελώς διαφορετικό τρόπο. Βέβαια, το αποτέλεσμα μιας τέτοιας αλλαγής κρίνεται από τον ακριβή τρόπο εφαρμογής της (προγράμματα σπουδών, αναλυτικά, βιβλία, κ.λπ. Σε κάθε περίπτωση όμως, θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι παρακάτω παράμετροι:

α) Σύμφωνα με έρευνα του ΙΕΠ¹⁹, μαθήματα στα οποία αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες εκπαιδευτικοί και μαθητές σε διάφορες τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ως προς τον όγκο της

¹⁹ Εφημερίδα Βήμα, 9-5-2015

ύλης, το περιεχόμενο, τη διδασκαλία και την κατανόηση), είναι τα Μαθηματικά, τα «Φυσικά», η Ιστορία και η Γλώσσα.

Αυτές οι δυσκολίες και τα μαθησιακά κενά που δημιουργήθηκαν σε ένα μεγάλο μέρος των μαθητών, δεν αντισταθμίστηκαν με κάποιες μορφής ενδοσχολική στήριξη όλα τα προηγούμενα χρόνια (όλες οι αντισταθμιστικές δομές υπολειτούργησαν ή διακόπηκαν την 8ετία που πέρασε). Είναι προφανές, ότι οι μαθητές/τριες που δεν μπόρεσαν να στηριχθούν από τις οικογένειές τους με εξωσχολική βοήθεια, μεταφέρουν τις αδυναμίες τους καθ' όλη τη διάρκεια των σχολικών τους σπουδών. Επομένως, αν στα ίδια ακριβώς μαθήματα αυξηθούν οι ώρες διδασκαλίας στη Β' και Γ' τάξη του ΓΕΛ, χωρίς να έχει προηγηθεί οποιαδήποτε προσπάθεια οι μαθητές να αποκτήσουν στέρεες βάσεις και γενικές γνώσεις, είναι αναμενόμενο ότι οι σχολική αποτυχία θα είναι πολύ μεγαλύτερη και θα αποτελέσει ανασχετικό παράγοντα στην τελική ευθεία της ολοκλήρωσης του σχολείου και της επιτυχούς επιλογής σπουδών και επαγγέλματος.

β) Η παροχή στέρεων γνώσεων γενικής παιδείας είναι μια σημαντική βοήθεια για την κατανόηση του κόσμου και του εαυτού, που λειτουργεί αντισταθμιστικά, ιδιαίτερα για μαθητές/τριες που δεν φέρνουν στις σχολικές τους αποσκευές υψηλό μορφωτικό κεφάλαιο. Αν μειωθεί η παροχή γενικής παιδείας, όπως έχει εξαγγελθεί, θα απομειωθεί ο παιδαγωγικός ρόλος που πρέπει να έχει το σχολείο για την εξισορρόπηση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Η γενική παιδεία με την έννοια της γενικής θεώρησης της φυσικής και κοινωνικής πραγματικότητας και των νόμων που την κυβερνούν ως ολότητας, είναι αναγκαία προϋπόθεση μιας ολοκληρωμένης εκπαίδευσης, η οποία πρέπει ταυτόχρονα να φέρνει τους μαθητές/τριες σε επαφή και με τον κόσμο της τεχνολογίας, της τέχνης και του πολιτισμού.

γ) Η εξειδίκευση και η εντατικοποίηση, με αύξηση των ωρών διδασκαλίας ελάχιστων μαθημάτων που επιλέγονται με στόχο την προσαρμογή της ύλης στις απαιτήσεις της Γ/βάθμιας εκπαίδευσης και την εισαγωγή σε αυτήν, προσδένουν ακόμη πιο ασφυκτικά το Λύκειο με τη διαδικασία πρόσβασης, αναγκάζοντας τους έφηβους μαθητές να πάρουν πολύ νωρίς κρίσιμες αποφάσεις²⁰ για τη ζωή τους, χωρίς την ηλικιακή ωριμότητα²¹ και τα αναγκαία μαθησιακά εφόδια.

δ) Στο όνομα του περιορισμού της ανάγκης των μαθητών για φροντιστήρια, ελλοχεύει ο κίνδυνος μετατροπής του σχολείου σε φροντιστήριο και των εκπαιδευτικών σε εκπαιδευτές υποψηφίων για τις εξετάσεις και ελεγκτές επιδόσεων, που θα «διδάσκουν» μηχανιστικά τυποποιημένες γνώσεις και τεχνικές αποστήθισης. Η μεταφορά της φροντιστηριακής αντίληψης στο σχολείο αλλοτριώνει τον παιδαγωγικό ρόλο του εκπαιδευτικού και αλλοιώνει το χαρακτήρα της γνώσης, γιατί θεωρεί τη μάθηση ως διαδικασία αναπαραγωγής της διδάξιμης ύλης,.

Η αύξηση του βαθμού δυσκολίας του γενικού Λυκείου, σε κάθε περίπτωση, λειτουργεί αποτρεπτικά για μαθητές και μαθήτριες που προέρχονται από τα χαμηλότερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, και

²⁰ Marcia, J.E. (1966). «Development and validation of ego identity status». *Journal of Personality and Social Psychology*, 5

²¹ Erikson, E. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.

δεν διαθέτουν τη γνωστική υποδομή και τα χρήματα για να αντισταθμίσουν με εξωτερική βοήθεια τις αδυναμίες που αντιμετωπίζουν. Η σχολική αποτυχία θα αυξήσει τη μαθητική διαρροή και παράλληλα θα οδηγήσει ένα μεγάλο μέρος αυτών των μαθητών εκτός Γενικού Λυκείου.

Με τις προτάσεις για το «Νέο Λύκειο» οι «μέτριοι» και «κακοί» μαθητές θα εξωθηθούν στο περιθώριο του σχολείου. Το κυνήγι της ύλης, η πίεση να διδαχθεί ό,τι εξετάζεται και όπως «πρέπει» να εξετάζεται, θα πολλαπλασιάσει τις δυσκολίες γι' αυτά τα παιδιά. Επιπλέον, αν η διδασκαλία των μαθημάτων γίνεται σε συνεχές δίωρο (χωρίς διάλειμμα), πολλά από αυτά τα παιδιά θα δυσκολευτούν ακόμη περισσότερο να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του κάθε μαθήματος. Όση προσπάθεια κι αν καταβάλλουν οι εκπαιδευτικοί δε θα μπορέσουν να αποκαταστήσουν ένα κλίμα ισότητας στην τάξη σε τόσο πιεστικές συνθήκες.

Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να επισημάνουμε ότι σύμφωνα με τις νεοφιλελεύθερες αντικειμενικές κατευθύνσεις (ΟΟΣΑ) και τις ανάλογες ασκούμενες πολιτικές, η επίδοση των μαθητών συνδέεται στενά με την ατομική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων (*αρκετά πρόσφατα είναι τα αντίστοιχα παραδείγματα της αξιολόγησης – χειραγώγησης*). Η ευθύνη δηλαδή της «αναποτελεσματικότητας» του σχολείου, της σχολικής αποτυχίας και της σχολικής διαρροής μεταφέρεται αποκλειστικά στους εκπαιδευτικούς και όχι στους κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες οι οποίοι πραγματικά ευθύνονται. Επομένως με την πειθάρχηση και την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών υποτίθεται ότι θα αναβαθμιστεί και η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Είναι προφανές ότι το εκπαιδευτικό κίνημα δεν θα δεχτεί και θα αποτρέψει με όλες του τις δυνάμεις, οποιαδήποτε απόπειρα σύνδεσης της επίδοσης των μαθητών με αξιολόγηση σχολείων ή εκπαιδευτικών.

ΑΤΟΜΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Το ατομικό πρόγραμμα που θα καλείται να οργανώσει ο μαθητής στη Β' και τη Γ' τάξη είναι μια αγοραία πολιτική εξατομίκευση που αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας και στη συνταγματική υποχρέωση της Πολιτείας να παρέχει ενιαία, καθολική και ποιοτική δημόσια παιδεία, αδιακρίτως σε όλα τα παιδιά και τους νέους. Ενώ το Υπουργείο δεν ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του, μεταφέρει την ευθύνη για τη σχολική αποτυχία και τον αποκλεισμό από την τριτοβάθμια εκπαίδευση στις πλάτες του μαθητή και στις «λανθασμένες» επιλογές του.

Το ατομικό πρόγραμμα οδηγεί σε κατανομή του μαθητικού πληθυσμού σε μια εκπαίδευση διαφορετικών και άνισων ταχυτήτων. Παιδιά με χαμηλότερο μορφωτικό κεφάλαιο και μορφωτικές ελλείψεις που το σχολείο δεν φρόντισε να αντισταθμίσει, είναι πιθανότερο ότι θα εγκλωβιστούν σε μια «επιλογή» «εύκολων» μαθημάτων, που όμως μπορεί να μην εμπεριέχει βασικά αντικείμενα γενικής παιδείας. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται μαθητές και μελλοντικοί απόφοιτοι πολλών ταχυτήτων ως προς τα βασικά και γνωσιακά εφόδια που θα έπρεπε να τους εξασφαλίζει η β/θμια εκπαίδευση. Καταστρατηγούνται έτσι οι «ίσες ευκαιρίες» που δικαιούνται οι μαθητές, και δεν επιτυγχάνεται ο στόχος της εκπαίδευσης ως διαδικασίας μέσω της οποίας κάποιος αποκτά κριτική συνείδηση της πραγματικότητάς του, με τρόπο που οδηγεί σε αποτελεσματική δράση επάνω της.

Παράλληλα με τα παραπάνω, τα μαθήματα επιλογής, έτσι όπως εξαγγέλλονται, δε θα μπορέσουν να υποστηριχθούν σε μικρά σχολεία, όχι μόνο σε ηπειρωτικές και νησιωτικές περιοχές, αλλά και σε αστικά κέντρα, με άμεση συνέπεια την καταστρατήγηση των ισότιμων μορφωτικών δικαιωμάτων των μαθητών, αλλά και με σοβαρό το ενδεχόμενο νέων συγχωνεύσεων - καταργήσεων σχολείων.

Η περικοπή και η μη διδασκαλία μαθημάτων τα οποία όμως εξετάζονται για την εισαγωγή σε πανεπιστημιακές σχολές (πχ. ελεύθερο, γραμμικό σχέδιο, μουσική, κ.ά.) λειτουργεί σε βάρος των μορφωτικών δικαιωμάτων των μαθητών, γιατί τους εξωθεί στα φροντιστήρια, αποκλείοντας ταυτόχρονα την πρόσβαση στην Γ/βάθμια σε όσους δεν έχουν αυτή την οικονομική δυνατότητα.

ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με την ΟΛΜΕ, «Οι δημιουργικές εργασίες ως μέσο καλλιέργειας της δημιουργικότητας, της αυτενέργειας και της κριτικής σκέψης των μαθητών, αποτελούν παλιό αίτημα του κλάδου.(...) Οι συνοδευτικές εργασίες είναι ένα παιδαγωγικό εργαλείο για την αφομοίωση και την εμπέδωση της γνώσης που δεν μπορεί να αποσπαστεί από την συνολική παιδαγωγική διαδικασία, πρέπει να αξιολογείται από τους εκπαιδευτικούς στα πλαίσια του κάθε μαθήματος. Μέσα από τις εργασίες και τις ομαδικές δραστηριότητες να συνδέεται η θεωρία με την πράξη και επιβεβαιώνεται η θεωρία μέσα από την πρακτική δραστηριότητα.»²² Με βάση όμως τη δύσκολη πραγματικότητα που βιώνουν εκπαιδευτικοί και σχολεία, τη μέχρι τώρα εμπειρία και τις εξαγγελόμενες αλλαγές στην υλοποίηση των δημιουργικών εργασιών, προκύπτουν τα παρακάτω ζητήματα:

- **Υπερωριακή πολύωρη εργασία λόγω σχεδιασμού και διόρθωσης των εργασιών.**
- **Έλλειψη ουσιαστικής επιμόρφωσης και στήριξης των εκπαιδευτικών στο έργο τους.**

Από τη στιγμή που ο βαθμός αξιολόγησης των δημιουργικών εργασιών θα συνυπολογίζεται για την πρόσβαση σε ΑΕΙ-ΑΤΕΙ, και η αξιολόγηση θα γίνεται από εξωτερικούς αξιολογητές, οι δημιουργικές εργασίες θα τυποποιηθούν για να προσαρμοστούν σε «διαχειρίσιμες» βαθμολογικά νόρμες, πράγμα που θα περιορίσει τη δημιουργικότητα των μαθητών/τριών και την παιδαγωγική αυτονομία των εκπαιδευτικών. Επιπλέον θα αυξήσει το άγχος και θα εντατικοποιήσει τον εργασιακό χρόνο εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών εντός και εκτός του σχολείου.

Η έλλειψη υποστηρικτικών δομών στα περισσότερα σχολεία (βιβλιοθήκες, εργαστήρια, εποπτικά μέσα κ.λπ.) είναι προφανές ότι θα μεταφέρει μέρος της ευθύνης για την υποστήριξη των δημιουργικών εργασιών στην οικογένεια, αυξάνοντας την «κατ'οίκον» εργασία των μαθητών/τριών. Μια τέτοια εξέλιξη, εκτός από τη συρρίκνωση του ήδη περιορισμένου ελεύθερου χρόνου των εφήβων που θα επιφέρει, θα εντείνει τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Εφόσον μια καλή επίδοση θα είναι κρίσιμη για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι γονείς θα μετέλθουν κάθε τρόπο για να στηρίξουν τα παιδιά τους, προσφεύγοντας σε εξωτερική βοήθεια ή ασχολούμενοι οι ίδιοι, αν διαθέτουν βέβαια τα αναγκαία μορφωτικά προσόντα. Αυτό θα λειτουργήσει εις βάρος των μαθητών από χαμηλότερα οικονομικά και μορφωτικά περιβάλλοντα, ενώ ταυτόχρονα θα αυξήσει την παραπαιδεία και την

²² Ανακοίνωση ΟΛΜΕ, 18-1-2017

εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης ακόμη και με «παραγγελία» και αγορά πανομοιότυπων εργασιών.

Με δεδομένη την καχυποψία των ίδιων των εκπαιδευτικών, ακόμη και ως προς την παραδοσιακή βαθμολογία τυποποιημένων τεστ μαθημάτων (το 60,6% των δασκάλων και καθηγητών αμφισβητεί την αξιοπιστία της βαθμολόγησης σύμφωνα με έρευνα του ΕΚΚΕ²³), εγείρονται επιπλέον ζητήματα για τον τρόπο αξιολόγησης των δημιουργικών εργασιών, λόγω της ποικιλομορφίας της μορφής και του περιεχομένου τους, αλλά και του διαφοροποιημένου τρόπου εργασίας των μαθητών (καλλιτεχνικό έργο, ατομικές και ομαδικές εργασίες, υπολογισμός βαθμού σε άλλα μαθήματα, κ.ά.).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Οι θέσεις της ΟΛΜΕ για την εκπαίδευση Τι ψήφισαν τα Συνέδρια της ΟΛΜΕ, έκδοση ΚΕΜΕΤΕ 2001

Μελέτη ΚΕΜΕΤΕ για 7^ο Εκ/κό Συνέδριο «Κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες» (1^η ομάδα)

Ασδραχάς Σ. Τσιάκαλος Γ. Κωνσταντόπουλος Ν κ.α. (2009) Ανθρώπινη αξιοπρέπεια και κοινωνικός αποκλεισμός. Εκπαιδευτική πολιτική στην Ευρώπη, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γρίβα,Ε.2001.Η κοινωνική και ταξική διάσταση της γλώσσας και ο ρόλος της στη σχολική επίδοση περ. Σύγχρονη Εκπαίδευση 121

Μ. Δρεττάκη, Οι εισαγωγικές εξετάσεις για τα ΑΕΙ, Αθήνα, 1979

Κάτσικα Χρ.- Καββαδία Γ. (2000) «Η ελληνική εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000»

Κασσωτάκης Μ., Η αξιολόγηση των μαθητών», στο Καζαμίας Α. ,1995.

Κασσωτάκης Μ., Η επίδοση των μαθητών Μ.Ε. σε σχέση με το επάγγελμα και τη μόρφωση του πατέρα, το οικογενειακό εισόδημα και την περιοχή έδρας του σχολείου τους, Αθήνα, 1981.

Ι. Λαμπίρη - Δημάκη, Ι. Η ελληνική κοινωνία στη φοιτητική συνείδηση, Αθήνα, 1983

Κονιόρδος Σ. Φωτόπουλος Ν. (2010) Φτώχεια, ανισότητες και εκπαίδευση στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα: ΚΑΝΕΠ-ΓΣΕΕ.

Κοτσιφάκης Θ., Στο ξεκίνημα μιας νέας σχολικής χρονιάς, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (7/8/14)

Μυλωνάς,Θ.1982.Αναπαραγωγή των κοινωνικών τάξεων μέσα από τους σχολικούς μηχανισμούς. Αθήνα: Γρηγόρης

Ματσαγγούρας: Η Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση, Αθήνα: Γρηγόρης, 2000

Νόβα – Καλτσούνη Χρ., Μπότσαρη – Μακρή Ευ., Τσιμπουκλή Α., Θέματα Εφηβείας, ΕΑΠ, 2002

²³ Έρευνα ΕΚΚΕ, εφημερίδα Καθημερινή, 30-12-2007

Υπόμνημα ΟΛΜΕ για τον Εθνικό Διάλογο για την Παιδεία, 9/2/2016

Εκτιμήσεις και προτάσεις της ΟΛΜΕ για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στη Β/βάθμια εκπ/ση, 13-12-99

<http://olme-attik.att.sch.gr/new/wp-content/uploads/2016/02/theseisdialogos09022016.pdf>

Η μαθητική διαρροή στη δευτεροβάθμια εκπ/ση, έρευνα ΠΙ Αθήνα, 2006

Παΐζη Λ. & Καβουκόπουλος,Φ.2001.Η γλώσσα στο σχολείο. Αθήνα: Νεφέλη

Παρατηρητήριο ΙΕΠ, 2017

Ι. Πυργιωτάκη, Κοινωνικοποίηση και εκπαιδευτικές ανισότητες, ΓΡΗΓΟΡΗΣ, Αθήνα, 1984

Π. Ρουσέα, Β. Βρεττάκου, Μαθητική διαρροή στη Β/βάθμια εκπ/ση, Παρατηρητήριο ΙΕΠ, 2017.

Σιάνου-Κύργιου, Ε., Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες. Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση (1997-2004), Μεταίχμιο, Αθήνα, 2005

Τομπαΐδης,Δ.1982.Η ισότητα ευκαιριών στην εκπαίδευση. Αθήνα: Γρηγόρης

Τουρτούρας Χ. (2010) Σχολική αποτυχία και κοινωνικός αποκλεισμός, Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.

Τρέσσου Ε., Αποκλεισμός ειδικών ομάδων από την εκπ/ση σε συνθήκες σχολικής διαφοροποίησης και σε συνθήκες σχολικής συνύπαρξης, Ίδρυμα Σάκη Καραγιωργα: Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός, 1998

Α. Φραγκουδάκη, Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο, Παπαζήσης, Αθήνα, 1985

B. Bernstein, 1981, Ein sozio-linguistischer Ansatz zur Sozialisation / Studien zur sprachlichen Sozialisation, Dusseldorf, 1981

Erikson, E. (1950). Childhood and society. New York: Norton.

Marcia, J.E. (1966). «Development and validation of ego identity status». Journal of Personality and Social Psychology, 5

OECD(2017)PISA 2015,Results (Volume III):Students' well-Being, Publishing, Paris.

McWhirter, Rasheed & Crothers, 2000

UIS (UNESCO Institute for Statistics) (2005) Children Out of School: Measuring Exclusion from Primary Education, Montreal: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ –Σύγκριση Ω.Π. Β΄ Λυκείου 2005, 2010 με προτεινόμενο Ω.Π.

Ω.Π. Β'ΛΥΚΕΙΟΥ	ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ) Ω.Π.	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΑΘΗΤΗ	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ
2005	14	1	13	2
2010	14	1	8	2
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ 2017	10	3	7	4

	ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	ΤΕΧΝΕΣ
Ω.Π. 2005	11	-	3
Ω.Π. 2010	11	-	3
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ	9	1	-

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ Ω.Π. Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ 2017

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ	
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	4	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	4
Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ (ΙΣΤΟΡΙΑ...)	4	ΙΣΤΟΡΙΑ	4
ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ	4
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	4	ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ	4
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	2	ΕΝΝΟΙΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	4
ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	2	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	4
		ΜΑΘΗΜΑ ΑΠΟ ΕΠΑΛ	4
		ΦΥΣΙΚΗ	4
		ΧΗΜΕΙΑ/ΒΙΟΛΟΓΙΑ	4

Β) ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΝΕΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ

Με τις εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας για το «νέο Λύκειο», προβλέπεται με αρχή το επόμενο σχολικό έτος (2018 - 2019), ένα αγνώριστο Λύκειο, εντελώς μεταλλαγμένο. Αποδομείται ο μορφωτικός του χαρακτήρας και συρρικνώνεται η γενική παιδεία με δραματική μείωση γνωστικών αντικειμένων. Δεν εξασφαλίζεται, λοιπόν, ούτε η αυτονομία του Λυκείου, ούτε ο μορφωτικός του χαρακτήρας. Αντίθετα, με το νέο σύστημα νομοθετείται ο φροντιστηριακός χαρακτήρας του Λυκείου και εντείνεται η σύνδεσή του με τις πανελλαδικές εξετάσεις και το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι αλλαγές αφορούν, τόσο στο ωρολόγιο πρόγραμμα, όσο και στη δραστική μείωση μαθημάτων στη Β' και Γ' Λυκείου.

Στη Β' Λυκείου, σύμφωνα με τις εξαγγελθείσες προτάσεις, προβλέπεται:

α) Η μείωση κατά 1 ώρα στο ωρολόγιο πρόγραμμα (34 ώρες, από 35).

β) Η δραστική μείωση – κατάργηση μαθημάτων, που από 18 (16 υποχρεωτικά και 2 επιλογής), γίνονται 10 (7 υποχρεωτικά και 3 επιλογής). Είναι φανερό, ότι η μείωση των υποχρεωτικών μαθημάτων από 16 σε 7, πλήττει τη γενική εκπαίδευση συρρικνώνοντάς την. Από τις 34 ώρες του ωρολογίου προγράμματος, οι 22 ώρες θα είναι των 7 υποχρεωτικών μαθημάτων. Οι υπόλοιπες 12 ώρες, θα κατανέμονται στα 3 τετράωρα μαθήματα που θα επιλέγονται από λίστα 10 μαθημάτων.

γ) Προτείνεται να καταργηθούν από υποχρεωτικά μαθήματα, τα Αρχαία, η Ιστορία, τα Μαθηματικά, η Φυσική, η Χημεία, η Βιολογία, η Φιλοσοφία, η Ξένη Γλώσσα και η Πληροφορική. Προτείνονται ως υποχρεωτικά τα μαθήματα: Γλώσσα 4 ώρες, Γεωμετρία- Στατιστική 4 ώρες, Σύγχρονος Κόσμος (Ιστορία) 4 ώρες, Ερευνητικά Προβλήματα Φυσικών Επιστημών 4 ώρες, Θρησκευτικά 2 ώρες, Φυσική Αγωγή 2 ώρες, Δημιουργικές Δραστηριότητες 2 ώρες.

Στη Γ' Λυκείου (αφού επισημανθεί, ότι οι εξαγγελίες δεν είναι σαφείς και τελικές), μπορούμε να δούμε την κατεύθυνση που θα υιοθετήσει το Υπουργείο, αν υλοποιήσει τις προτάσεις του Ι.Ε.Π. **Έτσι, προτείνεται:**

α) Η μείωση κατά 3 ώρες στο ωρολόγιο πρόγραμμα (29 ώρες, από 32).

β) Η δραστική μείωση – κατάργηση μαθημάτων, από 15 σε 7. Από τα 7 μαθήματα, τα 3 θα είναι υποχρεωτικά και τα 4 επιλογής. Το καθένα από τα 4 μαθήματα επιλογής θα διδάσκεται 6 ώρες εβδομαδιαίως. Άρα τα μαθήματα επιλογής θα καλύπτουν 24 από τις 29 εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας.

γ) Ο διπλασιασμός των πανελλαδικών εξετάσεων, με εξετάσεις και τον Ιανουάριο (αρχικές εξαγγελίες).

δ) Οι δημιουργικές εργασίες που φέτος εντάχθηκαν σε επιμέρους μαθήματα, σύμφωνα με τις αρχικές εξαγγελίες θα συνιστούσαν ξεχωριστό «μάθημα», που θα βαθμολογούνταν από εξωτερικούς αξιολογητές και ο βαθμός του θα συνυπολογιζόταν στην τελική επίδοση για την πρόσβαση σε ΑΕΙ-ΑΤΕΙ.

Όπως προαναφέρθηκε, η πρόταση –για την Γ' Λυκείου– δεν είναι σαφής, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τουλάχιστον τα μαθήματα επιλογής. Είναι όμως φανερό ότι προτείνεται με διακριτό τρόπο, η κατάργηση του ενιαίου προγράμματος σπουδών και η δημιουργία ατομικών προγραμμάτων σπουδών.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΝΕΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Η υιοθέτηση και εφαρμογή των προτεινόμενων αλλαγών στη Β' και Γ' ΓΕΛ θα έχει σοβαρές συνέπειες στους όρους και τις συνθήκες εργασίας των διδασκόντων, οι οποίες αναφέρονται παρακάτω:

α) Συγχώνευση ή και κατάργηση ειδικοτήτων.

Λόγω της περικοπής, της κατάργησης μαθημάτων, ή της μετατροπής υποχρεωτικών σε μαθήματα επιλογής, αλλά και της ενοποίησης γνωστικών αντικειμένων, θα προκύψουν νέες αλλαγές στις αναθέσεις μαθημάτων, με κίνδυνο συγχώνευσης ή ακόμα και κατάργησης ειδικοτήτων. Για παράδειγμα, στη Β' Λυκείου όπως αναφέρθηκε, καταργούνται η Χημεία και η Βιολογία από υποχρεωτικά μαθήματα (αναφέρονται μάλιστα ως Χημεία/Βιολογία) και προτείνεται να διδάσκονται ως 4ωρο μάθημα επιλογής. Διαφαίνεται επομένως, ότι υιοθετείται η αντιεπιστημονική αντίληψη, της συγχώνευσης των δύο διαφορετικών επιστημονικών αντικειμένων σε ένα μάθημα.

Η αυθαίρετη όμως ενοποίηση αντικειμένων, οι β' και γ' αναθέσεις μαθημάτων, εκτός του ότι υποβαθμίζουν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, εφόσον πολλά από τα μαθήματα δεν θα διδάσκονται από τους ειδικευμένους καθηγητές, επιβαρύνουν επιπλέον τους όρους και τις συνθήκες άσκησης του παιδαγωγικού έργου για τους παρακάτω λόγους:

- Ανατρέπονται τα επαγγελματικά δικαιώματα και απαξιώνεται το πτυχίο των εκπαιδευτικών, πολλοί από τους οποίους θα κληθούν –αν υλοποιηθεί η πρόταση του ΙΕΠ– να αποκτήσουν πιστοποιητικό παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας, ή «επιμορφωτικές» πιστοποιήσεις για να μπορούν να καλύψουν ωράριο, διδάσκοντας αντικείμενα επιπλέον της ειδικότητάς τους.
- Επιτείνεται το άγχος και η ανασφάλεια που σχετίζεται με την επαγγελματική τους επάρκεια και αυξάνεται ο φόρτος της απαιτούμενης από αυτούς εργασίας για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στα νέα διδακτικά –εκτός ειδικότητας– αντικείμενα που θα τους ανατεθούν.
- Η αυξημένη ανασφάλεια θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη ζήτηση «πιστοποιήσεων», πράγμα που θα εμπορευματοποιήσει ακόμη περισσότερο τις μεταπτυχιακές σπουδές, με σοβαρή οικονομική επιβάρυνση των εκπαιδευτικών (μόνιμων, αναπληρωτών, αδιόριστων) πολλοί από τους οποίους θα αναγκαστούν να αποκτήσουν τα επιπλέον του πτυχίου τους απαιτούμενα «προσόντα».
- Αυξάνεται η κατηγοριοποίηση και ο ανταγωνισμός μεταξύ των εκπαιδευτικών της ίδιας ή διαφορετικών ειδικοτήτων που θα εμπλέκονται σε αναθέσεις ενοποιημένων γνωστικών αντικειμένων.

β) Αύξηση πλεοναζόντων – Υποχρεωτικές μετακινήσεις

Με την κατάργηση μαθημάτων, τις συγχωνεύσεις επιστημονικών αντικειμένων και ιδιαίτερα με την επιλογή μαθημάτων, θα υπάρξει έλλειμμα ωρών διδασκαλίας για πολλές ειδικότητες, ή και πλεόνασμα

για άλλες, εφόσον πολλά πλέον μαθήματα δεν θα διδάσκονται στο σύνολο των μαθητών της τάξης, αλλά μόνον σε όσους θα τα επιλέγουν. Έτσι θα έχουμε αύξηση πλασματικών πλεονασμάτων καθηγητών, με σοβαρές πιθανότητες να ξεπεράσουν ίσως και τα όρια του 30%. Ήδη με τις έως τώρα αλλαγές (ωρολόγιο πρόγραμμα , κατάργηση υπευθύνων εργαστηρίων κλπ.), το ποσοστό των πλασματικών πλεονασμάτων ανήλθε στο 20%. Θα έχουμε λοιπόν αύξηση των υποχρεωτικών μετακινήσεων και ένταση της εργασιακής περιπλάνησης, πράγμα που έχει ήδη ενταθεί με προηγούμενα μέτρα, λόγω των περικοπών, της αδιοριστίας, και των συνολικότερων οκταετών μνημονιακών αντικειμαιδευτικών πολιτικών.

Ενδεικτικά αναφέρονται – βάσει στοιχείων του παρόντος σχολικού έτους 2017 – 2018 - οι περιοχές της Γ' Αθήνας και των Ιωαννίνων, όπου περίπου ένας στους τρεις καθηγητές, διδάσκει σήμερα σε τουλάχιστον δύο σχολεία. Αν υλοποιηθούν αυτές οι εξαγγελίες, εκτιμούμε ότι ένας στους δύο καθηγητές θα τελεί υπό καθεστώς εργασιακής περιπλάνησης. Αυτό συνεπάγεται αύξηση των εξόδων μετακίνησης και του εργασιακού άγχος, που οδηγεί σε «επαγγελματική εξουθένωση» (burn out) και δυσχεραίνει την άσκηση του παιδαγωγικού έργου.

γ) Δραστική μείωση χιλιάδων οργανικών θέσεων

Είναι προφανές ότι μόνο από τη μείωση των ωρών του εβδομαδιαίου ωρολογίου προγράμματος κατά 4 ώρες (1 ώρα στη Β' και 3 ώρες στη Γ' τάξη), δημιουργούνται αυτόματα οι προϋποθέσεις για δραστική μείωση του προσωπικού (περίπου 1 με 1,5 καθηγητής ανά λυκειακή μονάδα). Θα επέλθει επομένως δραματική μείωση χιλιάδων οργανικών θέσεων, όπως άλλωστε επιβάλλουν και οι επιταγές του ΟΟΣΑ.

δ) Συγχωνεύσεις και καταργήσεις Γενικών Λυκείων

Με την επιλογή μαθημάτων που θα κάνουν οι μαθητές, υπάρχει κίνδυνος να επέλθει κατηγοριοποίηση των ΓΕΛ σε σχολεία πολλών ταχυτήτων (κάποια από αυτά θα μετατραπούν σε "θεματικά" λύκεια), και με μαθητικό πληθυσμό που θα αυξομειώνεται ανάλογα με τις «υπηρεσίες» που θα μπορούν να παρέχουν. Από τη μία, θα υπάρχουν τα μεγάλα Λύκεια κυρίως σε αστικά κέντρα, τα οποία θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις επιλογές των μαθητών, λόγω υλικοτεχνικής υποδομής αλλά και πλήθους καθηγητών. Από την άλλη, θα υπάρχουν τα μικρότερα σχολεία (σε νησιωτικές ηπειρωτικές περιοχές αλλά και σε μεγάλες πόλεις) που θα αδυνατούν να καλύψουν όλα τα μαθήματα επιλογής. Στο προτεινόμενο σχέδιο, δεν λαμβάνεται υπ' όψη το γεωγραφικό ανάγλυφο της χώρας. Τα νησιά και οι ορεινές περιοχές αποτελούν το 1/3 της χώρας και είναι περιοχές με έντονα φαινόμενα γήρανσης του πληθυσμού και υποεκπροσώπησης των νέων (*Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2015 ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ*).

Είναι επόμενο τα «αδύναμα λύκεια» να αποτελέσουν την «πρώτη ύλη» για τη συγχώνευση και αργότερα την κατάργησή τους. Να θυμίσουμε την πρόσφατη (Γ' αξιολόγηση) δέσμευση του Υπουργείου στους «θεσμούς» για συγχωνεύσεις σχολείων, τις εκθέσεις του ΟΟΣΑ που συστήνουν πάνω από 250 μαθητές ανά σχολείο, αλλά και το πόρισμα της «Επιτροπής Λιάκου», που όριζε ελάχιστο πλήθος 250 μαθητών για την ύπαρξη Λυκείου. Αν ληφθεί υπ' όψη ότι «εξοικονομήθηκαν» πάνω από 2.000 θέσεις καθηγητών από τις καταργήσεις – συγχωνεύσεις σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το 2011, γίνεται πλήρως κατανοητό ότι η συνέχιση αυτής της πολιτικής θα τινάξει στον αέρα το οικοδόμημα της δημόσιας παιδείας.

Συμπερασματικά, το «*Νέο Λύκειο*» αποτελεί μια πολύ σημαντική τομή στην προσπάθεια των κυρίαρχων κύκλων (ΕΕ, ΟΟΣΑ, ΣΕΒ) για την αλλαγή του DNA του δημοσίου σχολείου. Για την ολοκλήρωση αυτής της αντιδραστικής αναδιάρθρωσης απαιτείται μια νέα οργανωτική και διοικητική δομή, καθώς και η προσαρμογή του εκπαιδευτικού προσωπικού στα νέα δεδομένα που αλλάζουν τις υφιστάμενες εργασιακές συνθήκες. Οι εξαγγελίες του Υπουργού για το «*Νέο Λύκειο*» είναι το πρώτο τμήμα ενός ευρύτερου σχεδιασμού, που περιγράφεται στην πρόταση «*Προγραμματισμός και Αποτίμηση Εκπαιδευτικού Έργου και Δομές Υποστήριξης*», ενώ ταυτόχρονα το Υπουργείο δεσμεύτηκε στους «*θεσμούς*» για υποχρεωτική παραμονή των εκπαιδευτικών στο σχολείο 30 ώρες εβδομαδιαίως, για συγχωνεύσεις σχολείων και για αξιολόγηση των στελεχών της εκπαίδευσης.

Το εκπαιδευτικό κίνημα οφείλει να αποτρέψει νομοθετικές αλλαγές που καταστρατηγούν τα μορφωτικά και εργασιακά δικαιώματα και υποβαθμίζουν τη δημόσια εκπαίδευση, συνεχίζοντας ταυτόχρονα τους αγώνες του για:

- Αύξηση των δαπανών για την Παιδεία στο 5% του ΑΕΠ.
- Μαζικοί διορισμοί όλων των ειδικοτήτων για την κάλυψη όλων των πραγματικών κενών.
- Ενιαία δωρεάν 12χρονη ποιοτική εκπαίδευση για όλα τα παιδιά χωρίς διακρίσεις.
- Ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με βάση τις θέσεις της ΟΛΜΕ.
- Στελέχωση των σχολείων με διοικητικό, επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό.
- Συγκρότηση ολοκληρωμένης αντισταθμιστικής εκπαιδευτικής πολιτικής με στόχο να αμβλυνθούν ουσιαστικά οι κοινωνικές ανισότητες. Παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους μαθητές, ανεξάρτητα από το κοινωνικό και οικονομικό τους περιβάλλον.
- Μείωση του αριθμού των μαθητών ανά τμήμα (20 μαθητές ανά τμήμα, 15 στις κατευθύνσεις, 10 στα εργαστήρια)
- Επαναφορά του διδακτικού ωραρίου στα προ του 2013 επίπεδα.
- Επαναφορά του μειωμένου ωραρίου των υπεύθυνων εργαστηρίων.
- Άρση των τεχνητών πλεονασμάτων - Οργανική θέση για όλους.
- ΟΧΙ στις υποχρεωτικές μετακινήσεις. Συμπλήρωση ωραρίου το πολύ σε δύο σχολεία.